

kong Hans' og – især – Christiern II.s forvaltning til fordel for kongemagten, men på bekostning af adelens og – specielt – kirkens privatøkonomiske interesser i lensadministrationen. Undersøgelsen er særdeles velunderbygget, men mon ikke den burde kunne suppleres af tilsvarende studier over vekselspillet mellem adelsreaktionen og kongemagtens forsøg på at gøre sin autoritet gældende under Frederik I; både regnskabsmaterialet og Vincens Lunges og Esge Billes korrespondancer skulde give rige muligheder for en sådan kontraststudie.

E. Ladewig Petersen

Knut Mykland: Skiftet i forvaltningsordenen i Danmark og Norge i tiden fra omkring 1630 og inntil Frederik den tredjes død. Universitetsforlaget, Oslo-Bergen-Tromsø, 1974. 106 s. N.kr. 28,50.

I den endnu meget sparsomme, danske forvaltningshistoriske litteratur tilkommer der Knut Myklands nu tyve år gamle konkurrenceafhandling en central plads, først og fremmest på grund af bogens kraftige strukturering og nyfortolkning af det tilgængelige aktmateriale. I sin grundkonception går Knut Mykland ud fra et principielt modsætningsforhold mellem kongemagt og adelsvælde, hvori forvaltningsordenen gav adelen praktiske garantier for overholdelse af håndfæstningernes privilegiesystem. At adelens stilling ved 1630 alligevel var svækket i forhold til kronen beror på, at lensstyret ikke længere magtede sine opgaver på grund af samfundets sociale differentiering og økonomiske vækst, statsmagtens og statsopgavernes vækst; den nye tids krav lod sig kun løse på rigsbasis af centraliserede og specialiserede forvaltningsorganer. De nødvendige reformer blev vel forsinket af 'adelspartikularismens' forsøg på decentralisering i 1640'erne, men gennemføres efter tilløb i 1650'erne af den nyetablerede enevælde.

En egentlig anmeldelse forbyder tidsafstanden. At bogen, som hidtil kun har foreligget i stencilerede udgaver, skæmmes af urimeligt mange trykfejl er naturligvis underordnet i forhold til dens hovedfortjeneste, dens moderne og realistiske problemformuleringer. Kombineret med den løbende, internationale diskussion vil den givetvis kunne bringe grundlæggende impulser for en ny forskningsindsats, ikke mindst måske fordi den danske enevælde (uanset hvorfra retningslinierne til forvaltningsreformerne er hentet) fik en så rigoristisk udformning, at den også på europæisk plan fik en særstilling.

E. Ladewig Petersen

Fridlev Skrubbeltrang, udg.: M. H. Løvenørns hoveridagbog 1795–1797. Bol og by. Meddelelser fra Landbohistorisk selskab 7. Landbohist. selsk., Kbh., 1973. 117 s. 22,50 kr.

Et af de største problemer, som statsmagten i landboreformtiden søgte at løse, var spørgsmålet om en regulering af gårdmandshoveriet på de private godser.

Som følge af plakaterne af 24. juni og 23. december 1791, der indbød godsejere og deres bønder til at indgå frivillige foreninger om hoveriet, nåede man på mange godser frem til etablering af sådanne foreninger uden indblanding fra offentlige myndigheder. Alligevel blev der et betragteligt antal godser tilbage, hvor det ikke havde været muligt for parterne at komme overens. Ved plakat af 5. juni 1795 bestemtes det, at rentekammeret skulle udnævne hoverikommissioner – en for Jylland og en omfattende Fyn og Sjælland med mindre øer – som skulle foretage undersøgelser på de resterende godser og enten ved mægling eller ved kendelse fastsætte hoveriet i hvert enkelt tilfælde. I denne